

Юридична та економічна освіта є важливим соціальним інструментом, який сприяє підвищенню рівня правової культури, зміцненню демократії, дисципліни та зміцненню економіки країни. Це в свою чергу впливає на якість нашого законодавства, форми і методи забезпечення прав і свобод громадян, ступінь визнання загальнолюдських цінностей і норм міжнародного права.

Список використаних джерел

1. Конституція України, 1996 р.
2. Кононенко Л. М. Адміністративне право України: Підручник / Л. М. Кононенко, О. П. Литвин. — К.: Вид. центр «Просвіта», 2007. — 489 с. ; Адміністративне право України: Підручник / За ред. Ю. П. Битяка. — К.: Юрінком Інтер, 2007. — 544 с.; Колпаков В. К., Кузьменко О. В. Адміністративне право України: Підручник. — К.: Юрінком Інтер, 2003. — 544 с.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: станом на 8 березня 2011 р. — К.: Національний книжковий проект, 2011.
4. Закон України «Про державну службу» / у редакції від 30.12.2012 р.
5. Іванов Ю. Ф., Іванова М. В., Кононенко Л. М. Трудове право України: Навч. посіб. / За ред. професора Кононенка Л. М. — К.: ВПЦ АМУ, 2012. — 352 с.

Стаття надійшла до редакції 20.06.13.

Н. Я. Борсук,

к.ю.н.,

старший викладач кафедри
правового регулювання економіки
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»,

АКТУАЛЬНІСТЬ ПІДГОТОВКИ ЮРИСТІВ У СФЕРІ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Намагаючись побудувати соціально-орієнтовану ринкову економіку держава на конституційному рівні визнала необхідність захисту економічної конкуренції та гарантувала цей захист. Конкуренція не лише забезпечує функціонування таких важливих ринкових регуляторів, як ціна, прибуток, заробітна плата, податки та субсидії;

вона допомагає реалізувати власну економічну свободу особистості та притаманне людині прагнення до влади та суперництва.

Конкуренція в ринковій економіці відіграє роль саморегулюючого механізму ринку, що забезпечує формування та функціонування ефективної економіки [1, с. 7]. Проте, вільна конкуренція підприємців не означає існування «дикого», не обмеженого будь-якими правилами поведінки, ринку. Право економічної конкуренції у більшості країн світу, і зокрема в Україні, реалізується на основі спеціального законодавства — законодавства про захист економічної конкуренції. Нині норми про захист економічної конкуренції містяться більше ніж у тисячі нормативно-правових актів. Вони складаються з норм не лише матеріального, але й процесуального права. Розроблено також низку підзаконних нормативно-правових актів, які регулюють процес і забезпечують методичну основу застосування законів про захист економічної конкуренції. Велика кількість різної юридичної сили правових актів про захист економічної конкуренції ускладнює їх застосування та призводить до неузгодженостей.

На рівні держави функцію контролю за дотримання законодавства про захист економічної конкуренції виконують антимонопольні органи, зокрема в Україні діє Антимонопольний Комітет. У процесі ведення господарської діяльності досить часто виникають ситуації необхідності втручання антимонопольного органу у діяльність суб'єкта господарювання. Тільки за минулий 2012 рік антимонопольні органи оштрафували бізнес на суму у 18 (!) разів більшу, ніж у 2011-у — на 814,7 млн грн [2]. Аналіз практики правозастосування у сфері захисту економічної конкуренції, зокрема характер правопорушень, що вчиняються підприємствами, свідчить про недостатній рівень знань про законодавство і практику у цій сфері. Багато виявлених Антимонопольним комітетом України порушень вчиняються внаслідок необізнаності про основні правила конкуренції, визначені законами України.

Враховуючи зазначене, можна без перебільшення стверджувати, що ефективна реалізація конкурентної політики неможлива без підготовки юристів у сфері економічної конкуренції.

З розвитком демократичних, ринкових інститутів потреби в юридичних кадрах зростають, адже в сучасному світі роль представників юридичної професії величезна і охоплює практично всі сфери життя суспільства [3, с. 9]. Юрист у сфері еконо-

мічної конкуренції повинен уміти застосовувати відповідні норми конкурентного права, нормативно-методичні та нормативно-інструктивні документи в антимонопольній діяльності; проводити дослідження розвитку конкурентного середовища, визначати монопольне становище підприємств (фірм) на ринку; здійснювати аналіз конкретних товарних ринків, визначати товарні та географічні межі ринку, оцінювати обсяг товарних ресурсів ринку; розраховувати основні показники економічної концентрації; здійснювати аналіз ціноутворення на певні групи товарів; передбачати наслідки прийняття управлінських рішень органами державної влади щодо зміни ринкової кон'юнктури; аналізувати та виявляти факти порушення законодавства про захист економічної конкуренції; здійснювати підготовку проектів відповідних рішень антимонопольних органів та ін. Сьогодні юрист у сфері економічної конкуренції повинен володіти методами стратегічного макро- і мікроекономічного управління. Робота зазначеного юриста пов'язана з ризиком високої відповідальності. Неправильна порада може завдати величезних збитків фірмі і не менших — репутації самого юриста. Зрозуміло, ризик відповідальності залежить від характеру прийнятих рішень, їх масштабності.

Кваліфіковані юристи необхідні і для органів Антимонопольного комітету України, які повинні не тільки ґрунтовно знати чинне законодавство у сфері захисту економічної конкуренції, але й мати фахову орієнтацію в потоці різноманітної економічної інформації, розуміти причини виникнення певного дисбалансу в економіці, знати принципи перехідних економічних форм, економічної політики держави, тощо. С. Авдашева і А. Шастіко правильно вказують на наявність суперечності між високими кваліфікаційними вимогами, які висуває законодавство про захист економічної конкуренції, з одного боку, і недостатнім рівнем економічної освіти співробітників антимонопольних органів (*юристів*), з іншого [4, с. 77].

Під час Світового форуму з конкуренції Організація економічного співробітництва і розвитку, проаналізувавши реалізацію конкурентної політики в Україні, рекомендувала особливу увагу приділити покращенню розуміння принципів конкурентної політики суддями, обвинувачами та іншими працівниками правоохоронних і регуляторних органів [5, с. 106]. Зокрема, пропонувалося, щоб у кожному державному органі України був призначений юрист, який відповідав би за конкурентну політику.

Розвиток конкурентного законодавства та завершення формування цілісної системи захисту економічної конкуренції в Україні є процесом, який нерозривно пов'язаний із зростанням правової та підприємницької культури суспільства. Найдосконаліші правові норми та державно-правові механізми не здатні забезпечити достатньо ефективний захист та розвиток конкуренції, якщо ідеї та цінності ринкової економіки (так само, як ідеї та цінності демократії, правової держави тощо) не сприйняті суспільством у цілому. Тому нам необхідно досягти того стану, коли кожен учасник конкурентних відносин (як підприємець, так і чиновник) буде усвідомлювати необхідність діяти у цьому процесі тільки добросовісно і правомірно, прямо пов'язуючи свою добросовісну конкурентну поведінку та високу конкурентність ринкової економіки із зростанням власного та суспільного добробуту, коли це є невід'ємною частиною його громадянської позиції.

З огляду на зазначене, підготовка юристів у сфері економічної конкуренції є актуальним, необхідним і важливим напрямом національної освіти, а знання конкурентного законодавства сприятиме розвитку бізнесу виключно в рамках закону та запобігатиме правопорушенням у сфері захисту економічної конкуренції.

Так, юридичний факультет Державного вищого навчального закладу «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» відчув потребу в юридичних кадрах для сфери економічної конкуренції та намагається активно впроваджувати у навчальний процес дисципліни, що стосуються конкурентного права та конкурентної політики. Крім цього, завдяки домовленостям керівництва факультету та Антимонопольного комітету України, щорічно значна кількість студентів 5 курсу магістерської програми навчання проходить переддипломну практику в Антимонопольному комітеті України. Нерідко такі студенти після проходження зазначеної практики залишаються працювати в управліннях та департаментах даного державного органу, що говорить про належну якість підготовки юристів.

Таким чином, як непрофільний вищий навчальний заклад Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» готує юристів, які, зокрема, розуміють природу економічної конкуренції, тобто, пристосованих до основного напрямку його підготовки — економічного.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Бакалінська О. О.* Конкурентне право: навч. посіб. / О. О. Бакалінська. — К.: Київ. націон. торгово-економічний ун-т, 2010. — 388 с.
 2. Річний звіт. 2012 рік. Антимонопольний комітет України. — К., 2010. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.atc.gov.ua.
 3. *Опришко В.Ф., Фукс Н.А.* Особливості підготовки юристів у непрофільних вищих навчальних закладах / В.Ф. Опришко, Н.А. Фукс // Правове регулювання економіки: зб. наук. праць. / М-во освіти і науки Укр., ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана»; відп. ред. В.Ф. Опришко. — 2012. — № 11—12. — С. 6—22.
 4. *Авдашева С., Шастіко А.* Новое антимонопольное законодательство: результат стратегического взаимодействия? // Экономическая политика. — 2007. — № 3. — С. 77.
 5. Конкурентне право та політика в Україні: Огляд ОЕСР (00 2008 IN 3P1). — № 88923. — OECD, 2008. — 121 с.
- Стаття надійшла до редакції 22.07.13.

ЗАГАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ЮРИСТІВ У НЕПРОФІЛЬНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

О. Д. Крупчан,
д-р. юрид. наук,
доцент, академік НАПрНУ, завідуючий кафедрою
конституційного та адміністративного права
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ДО ПИТАННЯ ПРО ЯКІСТЬ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ

Проблема якості юридичної освіти має повсякчас надзвичайну актуальність, оскільки не лише суспільно-політичні і економіко-правові виклики зумовлюють необхідність удосконалення і посилення якості юридичної освіти. Необхідності позитивного розв'язання цієї проблеми вимагають і інші не менш важливі фактори. На першому місці з них стоїть надзвичайно велика кількість юридичних вузів і факультетів у нашій країні. Попри те, що цей фактор напрямую впливає на якість юридичної освіти, тому що